

Niepełnosprawność bez barier

2025-05-21

Likwidowane są kolejne bariery, tworzone są nowe programy, nagradzane są innowacyjne rozwiązania - wciąż jednak widać ogrom pracy potrzebnej, by podnieść jakość życia osób z niepełnosprawnościami. Czy Kraków spełnia warunki, by mówić o sobie, że jest miastem otwartym i dostępnym dla wszystkich?

Na początek oddajmy głos samym osobom z niepełnosprawnościami. Mimo trudności, które napotykają w codziennym życiu, dostrzegają postęp w dostępności Krakowa. Opowiadają o zmianach w infrastrukturze, ale również o wyzwaniach, przed jakimi wciąż stoi miasto i jego mieszkańcy.

Alicja

Alicja Nowak choruje na stwardnienie rozsiane. Od blisko 20 lat porusza się na wózku. - Jeśli chodzi o bariery architektoniczne, Kraków bardzo się zmienił, jest znacznie lepiej. Mniej jest wysokich krawężników, są podjazdy i ułatwienia dla osób na wózkach. Bez problemów można korzystać z wielu instytucji kultury. Choć ciągle można jeszcze spotkać takie kuriozalne rozwiązania jak podjazd, do którego prowadzą... schody. Nawet jeśli jest to jeden wysoki stopień, to już nie jestem w stanie poradzić sobie sama i muszę prosić o pomoc - opowiada pani Alicja. - Ludzie na ulicy zazwyczaj są życzliwi. Znacznie gorzej jest np. na stacjach benzynowych. Często można zobaczyć wielkie naklejki z napisem: „Jeśli potrzebujesz pomocy, zatrąb trzy razy”. I rzadko zdarza się, że ktoś przyjdzie z pomocą. Najczęściej w ogóle nikt nie reaguje. Czasem trzeba trąbić kilkanaście razy. A czasem można w nieskończoność, a i tak obsługa stacji nie pojawia się przy samochodzie - opisuje nasza rozmówczyni. Dodaje, że do wielu aspektów życia musiała się dostosować i przyzwyczaić. - Na przykład nigdy nie umawiam się ze znajomymi w restauracji, do której wcześniej nie zadzwonię i nie zapytam, czy jest podjazd dla wózków. Zazwyczaj, dla wygody, wybieram więc te same, sprawdzone lokale. Dziś pewne rzeczy są dla mnie naturalne, ale na początku, gdy usiadłam na wózek, trochę się buntowałam przeciwko tego typu ograniczeniom związanym z prozą życia - mówi nasza rozmówczyni.

Adrian

Adrian Wyka zaczął tracić wzrok w czasach szkolnych. - Obecnie nie widzę praktycznie nic. Jestem w stanie rozpoznać tylko to, czy jest jasno, czy ciemno - mówi 35-latek, który na co dzień mieszka i pracuje w Krakowie. - Na takim ogólnym poziomie żyje się tu całkiem dobrze. Na pewno łatwiej niż w Oświęcimiu, z którego pochodzę. Kraków to znacznie większe miasto i paradoksalnie czuję się tutaj bezpieczniej, bo wielu ludzi chętnie przychodzi z pomocą, gdy ich o to proszę. Krakowianie są bardzo otwarci, nie dziwi ich różnorodność. W ostatnich latach wiele się także zmieniło na lepsze, jeśli chodzi o codzienne funkcjonowanie, choćby podczas przemieszczania się po mieście, korzystania z komunikacji miejskiej czy wizyt w instytucjach kultury. Na przykład jeśli ktoś chciałby się nauczyć, jak powinna wyglądać dostępność, to koniecznie musi zobaczyć, jak wzorcowo zrobili to w oddziałach Muzeum Krakowa czy w Teatrze Słowackiego - opisuje nasz rozmówca. Wskazuje jednak, że ciągle wiele można jeszcze poprawić. - System dostosowania do różnych niepełnosprawności w Krakowie nie jest jednolity. Pewne rzeczy robi się punktowo, nie są one spójne, nie dają poczucia bezpieczeństwa.

Przykładem niech będzie sygnalizacja dźwiękowa na przejściach dla pieszych. Na niektórych skrzyżowaniach jej w ogóle nie ma. Na innych jest, ale kiedyś policzyłem, że na różnych skrzyżowaniach mamy aż 15 różnych typów sygnałów. Poza tym sygnalizacja dźwiękowa nie tylko informuje o kolorze światła, ale także wskazuje drogę, po której mamy się poruszać. Czasem bywa tak, że jest ona zamontowana tylko po jednej stronie ulicy, a więc przechodząc przez jezdnię, zamiast iść „za dźwiękiem”, można zjechać z przejścia dla pieszych i wejść wprost na samochody lub na środek skrzyżowania – tłumaczy Adrian Wyka.

Kraków bez barier

Władze Krakowa zdają sobie sprawę, że świat pędzi do przodu, a więc i udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami muszą za tym światem nadążyć. – Kraków przyszłości to Kraków inkluzywny. Chcemy, żeby każdy mieszkaniec i każda mieszkanka byli równi. Bardzo zależy nam na tym, żeby dostosować miasto zarówno pod względem architektury, usług publicznych, jak i działań do tego, żeby osoby z wszelkimi niepełnosprawnościami mogły się czuć w Krakowie bezpieczne i szczęśliwe – mówi Maria Klaman, zastępczyni prezydenta miasta. Dodaje, że Kraków od lat przoduje w byciu miastem otwartym i dostępnym. – Można stwierdzić, że jesteśmy już w Krakowie przyzwyczajeni do likwidowania barier w przestrzeni publicznej. Natomiast wchodzimy w etap nowych technologii i sztucznej inteligencji, które mają też dużo dobrego do zrobienia w zakresie dostępności – zapewnia wiceprezydentka.

Jednym z elementów budowy Krakowa bez barier jest organizowany od niemal dwóch dekad konkurs o tej właśnie nazwie. – Na początku to był konkurs architektoniczny, który ewoluował, obejmując swoim regulaminem nowe obszary, ale jego myśl przewodnia się nie zmieniła. Można powiedzieć, że stał się on kampanią społeczną promującą idee dostępności – mówił na naszych łamach jeden z pomysłodawców konkursu i pełnomocnik prezydenta ds. osób z niepełnosprawnościami Bogdan Dąsał. Obecnie, poza obszarem architektonicznym, nagradzane są także innowacje technologiczne, projekty społeczne i inicjatywy badawcze, które wspierają ideę Krakowa jako miasta dostępnego dla wszystkich.

Kocham Kraków z wzajemnością

W ramach działań na rzecz integracji osób z niepełnosprawnościami Kraków już od 26 lat organizuje Tydzień Osób z Niepełnosprawnościami „Kocham Kraków z wzajemnością”. To przedsięwzięcie, które na stałe wpisało się w miejski kalendarz, ale tegoroczna edycja ma być nowym otwarciem. Zaplanowane na 6-13 czerwca wydarzenie powróci bowiem na Rynek Główny, co ma podkreślić wagę inicjatywy. – Aktywności związane z promocją działalności osób z niepełnosprawnościami, które odbywają się na Rynku Głównym, są szczególnie ważne, bo dzięki temu możemy trafić do wielu ludzi. A od tego, jak postrzegamy osoby z niepełnosprawnościami, jak o nich myślimy, zależy to, jak one funkcjonują w społeczeństwie – mówi Piotr Nieszczyński, który od lat pracuje z osobami z niepełnosprawnościami. W programie Tygodnia znajdują się m.in. rejsy po Wiśle, mecze blind footballu, spływy kajakowe, wydarzenia artystyczne i sportowe, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

Kraków dla osób z niepełnosprawnościami

Tydzień Osób z Niepełnosprawnościami to działanie cykliczne, ale mające charakter akcji, a więc trwające tylko przez określony czas. – Pozwala to na zwrócenie uwagi na nasze problemy i, mam nadzieję, zmusza do refleksji, nawet jeśli kogoś kwestia niepełnosprawności pozornie nie dotyczy. Gdy jednak wydarzenie się kończy, pozostaje szara rzeczywistość – mówi pani Joanna, mama 7-letniego Łukasza poruszającego się na wózku. W tej rzeczywistości krakowianie będący osobami z niepełnosprawnością także nie są pozostawieni sami sobie.

Program Kraków dla Rodziny „N”, wprowadzony w 2017 r., wspiera rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami oraz z dorosłymi, u których niepełnosprawność powstała przed 21. rokiem życia. Uczestnicy programu, posiadający Krakowską Kartę Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem (KKRzND), mogą korzystać z wielu ulg i zniżek, m.in. w komunikacji miejskiej, przedszkolach, instytucjach kultury i rekreacji. Do dziś wydano ok. 30 tys. kart (5,1 tys. tylko w ubiegłym roku), a w programie uczestniczy ok. 5 tys. rodzin przy współpracy 80 partnerów, co generuje dla Miasta koszty szacowane na ponad 12 mln zł.

Transport dla osób z niepełnosprawnościami w Krakowie to usługa finansowana przez Gminę, zapewniająca przewóz „od drzwi do drzwi” dla osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. System obejmuje pomoc kierowcy i asystenta oraz dostęp do specjalistycznego sprzętu, takiego jak schodolazy i wózki inwalidzkie. W 2024 r. z usługi skorzystało ponad 32 tys. osób, a Miasto przeznaczyło na jej realizację ponad 2,25 mln zł.

Do opiekunów osób z niepełnosprawnościami skierowany jest program „Opieka wytchnieniowa”, który obejmuje całodobowe 14-dniowe turnusy w Miejskim Centrum Opieki oraz dzienną opiekę w miejscu zamieszkania. Dzięki środkom z Funduszu Solidarnościowego oraz budżetu miasta w 2024 r. na całodobową opiekę zabezpieczono łącznie ponad 2,3 mln zł, co umożliwiło wsparcie 283 mieszkańców Krakowa z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. W ramach opieki dziennej pomocą objęto dodatkowo 12 dzieci oraz 7 dorosłych, co odciąża ich bliskich i poprawia jakość życia rodzin zajmujących się osobami niesamodzielnymi.

Projekt „Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami – Kawiarenka” realizowany jest w kawiarni Społeczna Kaffka przy ul. Na Kozłówce 25 i ma na celu wsparcie osób z niepełnosprawnością intelektualną, zwłaszcza z zespołem Downa, w zdobywaniu doświadczenia zawodowego oraz integrację z lokalną społecznością. Kawiarnia prowadzona przez przedsiębiorstwo społeczne Społeczna 21 sp. z o.o. oferuje sprzedaż napojów, książek, rękodzieła oraz organizuje cykliczne warsztaty i wydarzenia otwarte.

Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych, prowadzony przez Stowarzyszenie „Tęcza” i współfinansowany przez Gminę Miejską Kraków, to pierwsze tego typu miejsce w Krakowie oferujące wsparcie dla rodzin z małymi dziećmi z niepełnosprawnościami oraz kobiet oczekujących na dziecko, kwalifikujących się do Programu „Za życiem”. Klub Hula Hop oferuje różnorodne zajęcia rozwojowe oraz konsultacje ze specjalistami, wspierając rozwój dzieci do lat 3 i kompetencje rodziców.

**Magiczny
Kraków**

Ponadto Wydział Polityki Społecznej, Równości i Zdrowia realizuje wiele działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami, w tym m.in. wydawanie corocznie aktualizowanego „Krakowskiego Informatora dla Osób z Niepełnosprawnościami”, organizację bezpłatnego przewozu osób z niepełnosprawnościami do środowiskowych domów samopomocy czy realizację projektów w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Dodatkowo Miasto wspiera rodziny osób z niepełnosprawnościami poprzez różnorodne centra wsparcia, w tym ośrodek edukacyjno-rehabilitacyjny dla dzieci z autyzmem, punkty doradcze, świetlice wytchnieniowe oraz kluby rodziców dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności, oferując kompleksową pomoc edukacyjną, terapeutyczną i społeczną. O wszystkich formach pomocy można przeczytać na stronie: krakow.pl/bezbarier.